

Verkiezingsprogramma Water Natuurlijk 2019-2023

Hou van Natuur

Vastgesteld door de
Algemene Ledenvergadering
21 april 2018 in Amersfoort

Stem Water Natuurlijk

INHOUD

3	Water? Natuurlijk!
3	1 Waar het om gaat
4	2 Duurzaamheid
5	3 Wat is Water Natuurlijk?
7	Thema 1 Gezondheid: Schoon en gezond water
9	Thema 2 Water-Natuur , "What's in a name, Water Natuur-lijk" Natuurlijk Water
11	Thema 3 Recreatie: Plezier beleven aan water
13	Thema 4 Kosten en baten: Evenwicht in lusten en lasten
15	Thema 5 Ruimtelijke inrichting: Water als ordenend principe
17	Thema 6 Veiligheid: Veilig en betrouwbaar
19	Thema 7 Energie en grondstoffen: Duurzaam en circulair
21	Thema 8 Stad en platteland, Iedereen waterbewust
23	Thema 9 Economie en ecologie: Sluiten van de waterketen
25	Thema 10 Verbinding en transparantie: Het waterschap is van ons allemaal
27	Thema 11 Innovatie: Innovatief voor nu en de toekomst

Water? Natuurlijk!

Verkiezingsprogramma
Water Natuurlijk 2019-2023

1

Waar het om gaat

Duurzaam waterbeheer is urgent. Want water is essentieel voor de kwaliteit van onze directe leefomgeving. Water is niet alleen onze vijand, maar ook onze vriend die beschermd, verdedigd en onderhouden moet worden. Water Natuurlijk zet zich hier voor in. Duurzaam waterbeheer voor iedereen! Water? Natuurlijk!

Ambitie

De ambitie van Water Natuurlijk is het bevorderen van een duurzaam ingericht en beheerd watersysteem in een aantrekkelijke omgeving, waarin het voor mensen, dieren en planten nu en in de toekomst goed toeven is.

Dit is de tekst van de doelstelling in de statuten van Water Natuurlijk.

Leefomgeving

Water Natuurlijk heeft deze ambitie van een duurzaam watersysteem omdat onze leefomgeving helaas onder druk staat. En onze leefomgeving wordt voor een heel groot gedeelte bepaald door water en waterbeheer. Van oudsher beschermden wij onze leefomgeving met dijken tegen de zee en rivieren. Dat doen we nog steeds en dit is en blijft belangrijk. Maar er zijn nu ook andere uitdagingen. Onze leefomgeving heeft te maken met vervuiling, verdroging, vermesting, verzuring en verzilting. De kwaliteit en variëteit van landschappen en ecosystemen vermindert. De biodiversiteit gaat op veel plaatsen nog steeds achteruit. Water is als het om onze leefomgeving gaat niet alleen een veiligheidsprobleem, maar ook deel van de oplossing om onze leefomgeving te verbeteren. Water brengt leven, brengt biodiversiteit en variatie. Ondertussen confronteert de klimaatverandering ons met overstromingen door rivieren, hevige regenbuien, grotere periodes van droogte. Ook daar zal het waterbeheer op ingericht moeten worden. En omgekeerd heeft het waterbeheer ook invloed op de klimaat-

verandering, bijvoorbeeld door emissies van het energiegebruik dat nodig is voor waterzuivering en peilbeheer.

Het watersysteem van oppervlaktewater, grondwater en hemelwater vormt een samenhangend geheel met grond, bodem, landschap, natuur. Water Natuurlijk richt zich op de cruciale rol van het waterbeheer om onze leefomgeving veilig en gezond te maken en te houden. Een veilig leefklimaat is een sociaal grondrecht en duurzaam waterbeheer is een publiek belang. Duurzaam waterbeheer is urgent!

Water Natuurlijk laat zich bij haar activiteiten leiden door de problemen die spelen in onze leefomgeving en de rol die het waterbeheer daarbij speelt. De ambitie is duurzaam waterbeheer. Als het om water gaat moeten mensen altijd samenwerken. Dat kan niet anders. In het verleden zijn er ook goede resultaten behaald. Zo is bijvoorbeeld de kwaliteit van het oppervlaktewater sinds de jaren zestig aanmerkelijk verbeterd door de gezamenlijke inspanning van veel mensen, wet- en regelgeving én internationale afspraken. Dit laat zien dat het kan! Water Natuurlijk zet zich er voor in dat dit ook gaat lukken bij actuele uitdagingen zoals klimaatverandering en circulair gebruik van water en grondstoffen.

2

Duurzaamheid

De kernwaarde, de leidraad voor Water Natuurlijk is duurzaamheid. Wij zullen onze leefomgeving zo moeten beheren dat dit niet ten koste gaat van de mogelijkheden van toekomstige generaties. Het uitgangspunt van Water Natuurlijk is om te voldoen aan de behoefte voor een evenwichtige en eerlijke ontwikkeling voor de huidige bewoners zonder die voor toekomstige generaties onmogelijk te maken. Duurzaam waterbeheer betekent toepassen van het voorzorgprincipe: Voorkomen is beter dan genezen. Duurzame ontwikkeling betekent solidariteit en het niet-afwentelen van gevolgen op anderen. Duurzame ontwikkeling betekent ook democratische gezindheid, zorgvuldige belangenafweging en verantwoording daarover én zorgvuldig omgaan met geld.

In het waterbeheer is het voorzorgprincipe terug te voeren op eenvoudige regels die een volgorde aangeven: vasthouden-bergen-afvoeren waar het om de hoeveelheid water gaat. Als het om de kwaliteit van water gaat geldt vervuiling bestrijden aan de bron (schoonhouden)-scheiden-zuiveren. En waar het om het gebruik van water gaat: besparen – hergebruiken – verantwoord lozen. Deze eenvoudige regels zijn een leidraad maar zullen altijd moeten passen in de maatschappelijke belangenafweging en de lokale omstandigheden van de leefomgeving.

Water Natuurlijk is voor iedereen!

De doelgroep van Water Natuurlijk is iedereen! Iedereen heeft te maken met onze leefomgeving en het waterbeheer om die omgeving veilig en gezond te maken en te houden. Zoals gezegd, een veilige leefomgeving is een grondrecht, en waterbeheer is een publiek belang. Duurzaam waterbeheer is open en democratisch. Want niemand kent de omstandigheden in de nabije leefomgeving zo goed als de mensen die er dagelijks leven, wonen of werken. En iedereen heeft met de gevolgen van slecht of verkeerd waterbeheer te maken. Duurzaam waterbeheer is te belangrijk om aan deskundigen, technici en bestuurders over te laten.

Wat doet Water Natuurlijk?

Water Natuurlijk werkt aan haar ambitie door de besluitvorming in waterschappen te beïnvloeden. Dit is zichtbaar voor de buitenwereld doordat Water Natuurlijk mee doet aan de waterschapverkiezingen in de 21 waterschappen in Nederland. In deze waterschappen worden belangrijke beslissingen genomen over de nabije leefomgeving en Water Natuurlijk wil deze beslissingen beïnvloeden zodat zij aansluiten bij de ambitie van Water Natuurlijk voor duurzaam waterbeheer.

Waterschappen zijn functionele overheden. Zij nemen alleen beslissingen over water, zowel over het watersysteem als over de zuivering van afvalwater. Door die beslissingen wordt de directe leefomgeving van iedereen in Nederland beïnvloed, zowel in de stad als op het platteland, onder en boven de zeespiegel. Maar duurzaam waterbeheer beperkt zich niet tot de beslissingen van een waterschap. Het gaat er ook om wat bewoners en gebruikers van het water in de dagelijkse praktijk met het water doen. Er zijn ook beslissingen die de spanwijdte van een waterschap te boven gaan: de waterkwaliteit van de grote rivieren wordt ook in het buitenland bepaald. Kustwateren, kustbescherming en Deltawerken zijn nationale aangelegenheden. Water Natuurlijk beperkt zich dan ook niet tot de waterschappen, maar werkt samen met maatschappelijke groeperingen en zet zich ook in om bijvoorbeeld wet- en regelgeving te beïnvloeden.

3

Wat is Water Natuurlijk?

Water Natuurlijk is in 2008 opgericht op initiatief van verschillende recreatie, natuur- en milieu-organisaties. Water Natuurlijk is landelijk gezien de grootste waterschapspartij. In alle waterschappen is Water Natuurlijk in het Algemeen Bestuur verkozen. In 18 van de 21 waterschappen zit ook een vertegenwoordiger van Water Natuurlijk in het Dagelijks Bestuur. Overal wordt Water Natuurlijk gezien als een serieuze en betrouwbare partner bij het realiseren van duurzaam waterbeheer.

Ondertussen staat duurzaamheid in alle waterschappen goed op de agenda en wordt er in tal van kleine en grote projecten rekening gehouden met duurzaamheid of is duurzaamheid het uitgangspunt. Natuurlijk in samenwerking met anderen, dat kan niet anders.

Water Natuurlijk is ook een vereniging waar iedereen lid van kan worden. Dat maakt niet alleen het werk van Water Natuurlijk financieel mogelijk, maar betekent ook dat er meer democratische controle en zeggenschap is over de vertegenwoordiging van Water Natuurlijk in de waterschappen, ook in periodes buiten de verkiezingen. Bovendien betekent meer leden, meer beschikbare kennis en een betere, duurzamere, belangenafweging.

Hoe werkt Water Natuurlijk?

De gekozen fracties van Water Natuurlijk spelen een belangrijke rol in het dagelijks werk. Zij zijn vernieuwend in het waterschapsbestuur door het uitgangspunt van duurzaamheid te agenderen, concreet te maken én door samen te werken met andere organisaties en het betrekken van meer mensen bij waterbeheer.

De vereniging is georganiseerd in regio's waarin een paar waterschapsgebieden vallen. Zo kunnen de leden de bestuurders scherp houden én kan iedereen van elkaar leren.

Water Natuurlijk zoekt nadrukkelijk de samenwerking met mensen en organisaties die kennis hebben van, of een rol spelen bij duurzaam waterbeheer: 'groene' agrariërs, onderzoekers, erfgoedbeheerders, watersporters, waarnemers en inventariseerders van flora en fauna, (sport)vissers, natuur-, park- en buurtbeheerders, zowel vrijwilligers, professionals als recreanten. Want: iedereen heeft belang bij duurzaam waterbeheer!

De grondslag voor het handelen van Water Natuurlijk is dat zij er niet is voor één specifieke doelgroep, maar voor het algemene, of publieke belang, namelijk duurzaam waterbeheer. Water Natuurlijk is er niet voor één politieke stroming of vereenzelvigd zich niet met het belang van de waterschappen. De ambitie van Water Natuurlijk is duurzaam waterbeheer voor iedereen.

De toekomst van Water Natuurlijk

In 2018 bestaat Water Natuurlijk 10 jaar. Dit zal gevierd worden, om iedereen in Nederland te laten zien dat duurzaam waterbeheer noodzakelijk én urgent is. Dit feest zullen we vieren samen met al diegenen die het werk van Water Natuurlijk in de afgelopen jaren gesteund hebben. Tegelijkertijd nodigen we iedereen uit om in de toekomst samen te werken met Water Natuurlijk. Onze leefomgeving heeft duurzaam waterbeheer nodig!

Op 20 maart 2019 zullen er opnieuw waterschapverkiezingen zijn. We hopen dan met zoveel mogelijk leden een volgende stap te kunnen zetten in onze ambitie van duurzaam waterbeheer en daartoe zoveel mogelijk zetels in waterschapsbesturen te behalen.

Thema 1

Gezondheid: Schoon en gezond water

Veilig water is schoon en ecologisch gezond water. Dat betekent een goede rioolwaterzuivering, en het voorkomen van vervuiling van grondwater en het water in sloten. Innovaties zijn nodig om dergelijke vervuiling terug te dringen.

Medicijnresten, middelen om onkruid te bestrijden of gewassen te beschermen, allerlei nieuwe stoffen die vrijkomen bij productiebedrijven, microplastics: ze horen niet thuis in het water. Als die stoffen in het riool terechtkomen, zijn de kosten om het afvalwater te zuiveren hoog. Als ze in de sloot of de bodem terechtkomen, kunnen ze flora en fauna en ook onze eigen gezondheid aantasten. Duurzaam waterbeheer betekent ook het in stand houden van voldoende en goed grondwater voor de drinkwatervoorziening.

Goede controle van afvalwaterlozing op het riool is nodig en vooral op het voorkómen van vervuiling, door samen met de 'vervuilers' te zoeken naar innovaties. Een voorbeeld is het gebruik van andere, minder vervuilende middelen, of zuivering bij de bron zoals een ziekenhuis.

Essentie

- Goede controle op lozers
- Preventie van vervuiling
- Innovatie
- Samenwerking in de 'vervuilende keten'

Met wie

- inwoners
- 'groene' boeren en andere agrariërs
- onderzoekers en werkers in de gezondheidszorg
- vertegenwoordigers van andere overheden
- watersporters en andere kenners van de wateren
- drinkwaterleveranciers
- farmaceutische industrie

Concreet

- Waterschappen zetten zich in om waterverontreiniging bij de bron aan te pakken. Daarnaast is verdergaande zuivering (vierde trap) noodzakelijk.
- Water Natuurlijk zet zich in voor wet- en regelgeving om waterverontreiniging bij de bron aan te pakken (cosmetica bijvoorbeeld).
- Een voortvarende aanpak bij het handhaven en het straffen van overtreders. Goede handhaving is gebaseerd op educatie en voorlichting.
- Innovatie in de bedrijfsvoering in de landbouw met steun van het waterschap (natuurinclusieve landbouw): teeltvrije zones en bufferstroken met (reeds bestaande) subsidies en ruimtelijke maatregelen om overbemesting van wateren terug te dringen.
- De leefomgeving van waterdieren verbeteren door betere waterkwaliteit en het verbinden van wateren (leefgebied vergroten).
- Het beschermen van kwetsbare inheemse soorten en natuurgebieden waar deze soorten leven tegen invasieve, schadelijke, exoten in en om het water.
- Aanleg van visvriendelijke gemalen en vispassages.
- Bevorderen van een permanent verbod van bestrijdingsmiddelen zoals neonicotinoïden en bepaalde (dier) geneesmiddelen en hormonen.
- Negatieve effecten op het watersysteem voorkomen door het stimuleren van gesloten systemen (bijvoorbeeld bij kassen).
- In elk gebied moeten geschikte zwemplekken zijn, tenzij aantoonbaar onmogelijk.
- Het effluent (gezuiverd afvalwater) uit zuiveringen moet voldoen aan de wettelijke kwaliteitsdoelstellingen en zo mogelijk meer dan dat.
- Waterschappen zetten zich maximaal in om de doelen van de Kaderrichtlijn Water binnen de gestelde termijn te halen. Niet handhaven maar verbeteren van de waterkwaliteit is de ambitie.
- Ook buiten de KRW-wateren is de ontwikkeling van flora en fauna, boven en onder water, in inrichting en beheer het uitgangspunt.
- Illegale onttrekking van grondwater wordt aangepakt.
- Monitoren is de basis voor kennis over veilig, schoon en gezond water. Daar moet dus geld en capaciteit voor zijn.
- Ter verbetering van de waterkwaliteit wordt het maaisel van schouwpaden en taluds van het waterschap afgevoerd. Daarmee zet het waterschap gelijktijdig in op realisatie van bloemrijke randen en meer biodiversiteit langs watergangen (beleving).
- Ook industriële lozers moeten veel meer betrokken worden bij het streven naar schoon water.
- Water Natuurlijk streeft naar een verbod van microplastics.
- Wij hechten aan het voorzorgprincipe: nieuwe (onbekende) stoffen zoals GenX dienen voor toelating gecontroleerd te worden op hun effecten op drinkwater en het waterleven.
- Waterschappen gebruiken in ieder geval zelf geen glyfosaat meer: beheer met vrijwilligers creëert meer betrokkenheid en is zelfs goedkoper!

Thema 2

Water-Natuur , “What’s in a name, Water Natuur-lijk”

Natuurlijk Water

Water Natuurlijk komt op voor de belangen van de burger en de (water)-natuur. Wij komen op voor de ijsvogel, de otter, de bittervoorn, de modderkruiper en de steur. Maar ook voor de gele lis, de dotterbloem, de libellen en dagvlinders. Dit thema wordt ook wel natuurlijk water genoemd. Natuurlijk Water kan ook robuuster zijn en nazuiveren.

Het belang van water voor de Nederlandse natuur is groot. Denk aan beken en rivieren, maar ook aan duinvalleien, hoogvenen en moerassen. Door allerlei processen als schaalvergroting en intensivering van de landbouw en verstedelijking zijn veel planten- en diersoorten achteruit gegaan. De biodiversiteit staat onder druk. Zo'n 60-70% van de insecten is verdwenen. Het bodemleven is sterk verschaald. Water Natuurlijk wil deze achteruitgang stoppen en ombuigen naar (water)natuurherstel. We willen de doelen van de Kaderrichtlijn Water in 2027 graag realiseren.

Essentie

- Herstel van de sponswerking van het landschap en herstel van natte natuurgebieden (o.a. alle TOP gebieden, waaronder alle N2000/PAS gebieden) via vernatting, compartimentering en buffering.
- Herstel van beken en kreken samen met de aanleg van ecologische verbindingzones en van natuurvriendelijke oevers.
- Ontwikkelen van groenblauwe structuren in dorpen en steden samen met waterberging/waterbuffering.
- Herstel van vismigratie door de aanleg van vispassages.
- Stimuleren van Bouwen met Natuur (voorheen Building with Nature).
- Stimuleren van natuur-inclusieve landbouw en agrarisch natuur- en landschapsbeheer, stimuleren van ecologisch beheer door het waterschap.

Met wie

- Met terreinbeheerders zoals Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en provinciale landschappen
- Met gemeenten e.a. groenbeheerders zoals de bosgroepen
- Met sportvisserij Nederland, de regionale visstandbeheerscommissies en visverenigingen.
- Met IVN natuureducatie e.a. lokale natuur-, milieu- en landschapsverenigingen
- Met Wageningen University, de HAS, Alterra, Sweco, STOWA etc.
- Met CLM en het Louis Bolk Instituut
- Met boeren, burgers en buitenlui die mee willen denken/werken

Concreet

- Dempen/Verondiepen van diepe sloten, het bijplaatsen van stuwen en het beheren van een adequate begreppeling (afvoer van zuur regenwater)
- Beek- en kreekherstel samen met de aanleg van ecologische verbindings-zones van min. 25 m. breed.
- Aanleg van vispassages bij stuwen i.c.m. het visvriendelijk maken van gemalen en waterkrachtvoorzieningen.
- Omvormen van beschoeide/steile oevers in flauwe/natuurvriendelijke.
- Benutten van dode stammen/takkenbossen, zand/grind en schaduw voor meer variatie in beken en rivieren (o.a. stroming en substraat)
- Een extensievere ecologisch beheer van sloten en andere waterlopen.
- Water Natuurlijk zoekt samen met natuurorganisaties naar meekoppelkansen om meer ruimte te maken voor biodiversiteit, water en klimaatadaptatie. Waterschappen helpen gemeenten en provincies om die kansen te zien en ook ruimtelijk te verzilveren.

Thema 3

Recreatie

Plezier beleven aan water

Iedereen moet van water en natuur kunnen genieten. Water is een belangrijk onderdeel van onze woon- en leefomgeving. Aan water is ook veel (cultureel) erfgoed verbonden van en voor iedereen. Een gevarieerde inrichting verbetert de kwaliteit van de leefomgeving en van de natuur. Waterschappen moeten de eigen gebieden zoveel mogelijk toegankelijk maken voor wandelen, fietsen, varen, schaatsen, vissen en ander recreatief medegebruik.

Waterschappen bezitten veel grond, zoals dijken en onderhoudspaden langs sloten en andere watergangen. Deze zijn vaak aantrekkelijk voor kleinschalig gebruik. Water Natuurlijk wil daarom dat ze toegankelijk zijn voor recreatief gebruik door vissers, wandelaars en fietsers. Ook moet er ruimte zijn voor recreatie op het water, zoals varen en schaatsen. Alleen als het om veiligheidsredenen of natuurbeheer echt niet verantwoord is, zou dit 'recreatief medegebruik' beperkt moeten worden.

Essentie

- Publieke eigendommen waterschap
- Biodiversiteit
- Toegankelijkheid

Met wie

- Bewoners, recreanten
- Natuurbeheerders, waarnemers van flora en fauna
- Erfgoedbewaarders
- Sportvissers, wandelaars, schaatsers
- Watersporters

Concreet

- Ontsluiting van waternatuur waar dat kan. Dat is maatwerk.
- Voldoende voorzieningen voor de recreatievaart, met name de ongemotoriseerde recreatievaart. Voor recreatie geldt het ja, mits- principe. Burgers moeten kunnen beleven en genieten (recreatie-educatie).
- Het waterschap houdt bij het recreatief inrichten van zijn gebied rekening met de specifieke recreatiewensen van mensen met een niet-autochtone achtergrond.
- Watergerelateerd erfgoed is een schitterende ingang om mensen bewust te maken van het belang van goed omgaan met water en het feit dat waterbeheersing niet vanzelf komt. Daarom zet Water Natuurlijk zich in om watergerelateerd erfgoed extra aandacht te geven. Beheer en onderhoud van dit erfgoed is daar op aangepast en het waterschap maakt dit erfgoed toegankelijk.
- Maatwerk in maaiwerk, afgestemd op de seizoenen.
- Ontsluiten van water in de stad (groenvoorzieningen, waterpartijen).
- Kano- en schaatsroutes.
- Toegankelijk zwemwater.
- Beplanting (in stand houden) waar het kan.
- WN streeft naar toegankelijk, bevisbaar water met een goede visstand. Wij zien graag divers viswater met een diverse visstand.

Thema 4

Kosten en baten

Evenwicht in lusten en lasten

Elke euro kan maar één keer worden uitgegeven voor een duurzaam waterbeheer. Die euro moet dus evenwichtig, rechtvaardig en verstandig worden ingezet. Maar stevig investeren in waterveiligheid en duurzaam waterbeheer is ook noodzakelijk.

Om draagvlak te creëren en het waterbewustzijn te vergroten, maken waterschappen zichtbaar wat de maatschappelijke (publieke) opbrengsten zijn van investeringen in veiligheid, gezondheid, natuur en landschap.

Juist omdat veiligheid niet een restpost mag en kan zijn, hebben waterschappen eigen belastingen. Dus zowel de inkomsten als de uitgaven worden door de waterschappen bepaald. In de manier waarop waterschappen werken, is nog veel voordeel te halen:

- door slimmer te investeren,
- door beter en intensiever samen te werken,
- door beter gebruik te maken van de gebiedskennis van inwoners,
- door risico's beter in kaart te brengen en
- door vaker de vervuiler te laten betalen.

En niet elk waterschap hoeft zelf het wiel uit te vinden. Met heldere voorwaarden vooraf en een goede evaluatie na uitvoering kunnen we meer efficiëntie en een duurzaam en maatschappelijk beter resultaat bereiken.

Essentie

- Ook publieke en maatschappelijke baten in kaart brengen
- De vervuiler betaalt
- Investeren is noodzakelijk
- WN is zakelijk, doelmatig en solidair

Met wie

- Bewoners, belastingbetalers, gebruikers van water
- Andere vertegenwoordigers van waterschappen
- Vertegenwoordigers van andere overheden

Concreet

- De vervuiler betaalt (voor het schoonmaken).
- De gebruiker betaalt (voor het water dat hij benut).
- De baathebbers (van maatregelen zoals bijvoorbeeld watertoevoer) betalen mee aan de kosten van wie die draagt (de waterschappen).
- Wij zien de wet graag aangepast: tweepersoonshuishoudens moeten gewoon voor 2 VE (vervuilingseenheden) worden aangeslagen, één voor 1 VE en drie of meer voor 3 VE.
- Aansluiten bij kwijtscheldingsbeleid van gemeenten. Als mensen bij hun gemeente kwijtschelding krijgen, krijgen ze dat automatisch ook bij het waterschap.
- Bij de vaststelling van kostentoedeling moet duidelijk zijn wie welke lasten gaat dragen. Het gaat er dan om dat de vervuiler en de baathebber betalen, en dat er prikkels zijn om de vervuiling te verkleinen en de kosten voor het waterschap zo klein mogelijk te maken.
- Solidariteit als mensen zich normaal en verantwoordelijk gedragen.
- Goed gedrag belonen, illegaal gedrag opsporen en beboeten.
- Kosten verlagen door over de grenzen van waterschappen samen te werken, bijvoorbeeld in gezamenlijke teams.

Thema 5

Ruimtelijke inrichting

Water als ordenend principe

Waterbeheer en grondgebruik zijn nauw met elkaar verbonden. Duurzaam waterbeheer vraagt om het vaker toepassen van natuurlijk peilbeheer, grotere peilgebieden en vasthouden van gebiedseigen (regen of kwel)water. Water is ook een vriend bij gebruik van grond en land. De nieuwe Omgevingswet kan een risico vormen voor duurzaam waterbeheer omdat de nuances en de samenwerking die in het waterbeheer altijd noodzakelijk zijn, verloren kunnen gaan bij de digitalisering in het Omgevingsloket.

Waterbeheer en grondgebruik zijn nauw met elkaar verbonden. Water Natuurlijk wil duurzaam waterbeheer in alle waterschappen. Dat vraagt het vaker toepassen van natuurlijk peilbeheer, grotere peilgebieden en vasthouden van gebiedseigen (regen- of kwel)water. De waterschappen zorgen ervoor dat bij de voorgenomen digitalisering van het Omgevingsloket er voldoende ruimte blijft om nuances en regionale accenten aan te brengen.

Essentie

- Natuurlijk peilbeheer
- Gebiedseigen water
- Combineren van gebruik

Met wie

- Bewoners, eigenaren en gebruikers van grond en water
- Vertegenwoordigers van andere overheden
- Andere vertegenwoordigers in waterschappen
- Onderzoekers
- Natuurbeheerders

Concreet

- Water is een ordenend principe in gebiedsontwikkeling, herstructureringsprojecten en andere ontwikkelingen in ruimtelijke ordening. De watertoets is daartoe een goed instrument en deze moet behouden blijven.
- Water Natuurlijk maakt zich sterk voor een evenwichtige invulling van de functietoekenning en daarmee van de belangenafweging tussen met name landbouw en natuur ("balans van belangen"). Inrichting, beheer en onderhoud moeten in lijn zijn met de functie, zodat de natuur geen nadeel ondervindt van nabijgelegen landbouwgebied en het daar gevoerde beheer.
- Meer dan nu moet het water ordenend zijn voor de ruimtelijke inrichting. Er is immers meer ruimte voor water nodig en het wordt belangrijker de juiste functie op de juiste plek te krijgen.
- Water Natuurlijk is geen vijand van boeren, ook al staan we soms tegenover elkaar. Ook wij zien hoe veel boeren worstelen en maar moeilijk het hoofd boven water kunnen houden. Schoon water is echter uiteindelijk in ons aller belang, ook van boeren. Daarom gaan we samen met boeren na waar hun bedrijfsvoering problemen veroorzaakt en wat daaraan te doen is. Zodat ook de manier van kijken en de instelling van boeren bij kan dragen aan dat schone water.
- De ruimtelijke ordening en de wijze van bouwen houdt rekening met overstromingsrisico's en wateroverlast en watertekort.
- Ook de niet-Kaderrichtlijn Water wateren moeten beschermd kunnen worden.
- Natuur- en recreatiegebieden inzetten als bergingsgebieden, bergingsgebieden inzetten als natuur- en recreatiegebieden.
- Bescherming van de ondergrond, oppervlakte- en bodemwater tegen vervuulende activiteiten, ook als zij geen beschermde status hebben.
- Grote peilgebieden leveren grotere leefgebieden op voor planten en dieren omdat er dan minder noodzaak is voor barrières als waterkeringen, dammen etc.
- Voldoende en schoon water voor waterafhankelijke natuurgebieden, door ze met elkaar te verbinden of door gebiedseigen water vast te houden.
- Schoon en voldoende water is een kwaliteitsimpuls voor het landschap, natuur en milieu.
- Natuurlijk peilbeheer is het uitgangspunt voor duurzaam waterbeheer. Water Natuurlijk streeft naar toepassen van flexibel peil, zomer- en winterpeil.
- Als het aan Water Natuurlijk ligt, gaan waterschappen vooruitlopend op de Omgevingswet met provincies, gemeenten en lokale initiatieven integrale en gebiedsgerichte werken. Daartoe worden gebiedsbudgetten beschikbaar gesteld. Het waterschap beseft daarbij dat ze vaker mee zal werken aan initiatieven van anderen dan zelf het voortouw te hebben.
- Water Natuurlijk zoekt de samenwerking met boeren die bereid zijn mee te werken aan het verbinden van natuurgebieden (groot en klein) via hun gronden. Die natuur kan dan beter ecosysteemdiensten leveren aan de agrariërs zodat de wederzijdse afhankelijkheid zichtbaar wordt.
- Natuurvriendelijke oevers waar mogelijk (in plaats van harde beschoeiingen).
- Afremmen van en aanpassen aan bodemdaling, ook om CO₂-uitstoot uit veenweiden te beperken/stoppen.
- In de stad is water een bron van biodiversiteit, groen, schaduw, plezier en ontspanning, gezondheid.

Thema 6

Veiligheid

Veilig en betrouwbaar

De zorg voor waterveiligheid tegen overstromingen en wateroverlast is van cruciaal belang. Waterschappen kunnen en mogen daar geen concessies aan doen.

Dijken en kades langs de kust en de grote rivieren moeten betrouwbaar zijn en goed worden onderhouden. Klimaatverandering, bodemdaling en economisch landgebruik stellen telkens nieuwe eisen aan deze waterkeringen. Duurzaam waterbeheer vergt naast veiligheid ook de voorziening van zoetwater en schoonwater. De ruimtelijke inrichting van onze leefomgeving moet gebaseerd zijn op de combinatie van waterkeringen, schoon en voldoende water, natuur en milieu. Dat leidt voor onze leefomgeving tot een mooi én duurzaam landschap.

Essentie

- Waterveiligheid
- Bouwen met de natuur: natuur wordt ingezet om herstel en bescherming te bieden.
- Adaptief waterbeheer: waterbeheer gebaseerd op de realiteit in het veld en de omstandigheden, dus ook aanpassen aan klimaatverandering

Met wie

- Bewoners, dijkbewoners
- Vertegenwoordigers van andere overheden,
- Andere waterbeheerders
- Natuur- en landschapsbeheerders
- Erfgoedbeheerders

Concreet

- Met klimaatbuffers, ruimte voor de rivier en anticiperen op klimaatverandering maken we Nederland veiliger. Meebewegen met de natuur beschermt ons tegen droogte, hitte, extreme neerslag en bodemdaling. Dat levert een robuust watersysteem op, dus waar voor je geld! Meebewegen met de natuur maakt Nederland ook veiliger dan kiezen voor louter technische oplossingen.
- Nieuwe veiligheidsnormen moeten binnen gestelde termijnen tot uitvoering worden gebracht.
- Mooi of leuk staat veiligheid niet in de weg.
- De inrichting en het beheer van dijken zijn ecologisch en landschappelijk verantwoord.
- Beplanting en ecologisch verantwoord maaien zijn daar onderdeel van.
- Meerlaagse veiligheid waar dat zinvol is: compartimentering beperkt de gevolgen van overstromingen of wateroverlast.
- Voorbereiding en preventie bestaan ook uit rampenplannen, oefeningen, voorlichting.
- Risico-analyses vóór er planontwikkeling van bouwprojecten plaats vindt.
- Voorzorgsprincipe en aanpakken bij de bron: ook van overstromingen door bovenstrooms en in boezemwatersystemen samen te werken.
- Waterberging om overstromingen en wateroverlast beheersbaar te maken.
- Waterberging, ook in de stad, is bron van biodiversiteit.
- Wanneer bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma een robuuste oplossing duidelijk duurder is dan een eenvoudige, maar minder toekomstvaste oplossing verwachten wij van het Rijk een ruimhartige bijdrage in de meerkosten.

Thema 7

Energie en grondstoffen Duurzaam en circulair

Waterschappen moeten een forse bijdrage leveren aan vermindering van broeikasgassen en aan de circulaire economie. Daarvoor zijn stappen met echte impact noodzakelijk. Nieuwe technieken moeten niet alleen ingegeven zijn door de financiële en eventueel technische voordelen, maar vooral door de milieuvoordelen. Milieuvoordelen kunnen alleen beoordeeld worden over de hele keten, de lange termijn en in onderlinge samenhang. (Energie, broeikasgassen, grondstoffen).

Waterbeheer vergt veel energie. Het energieverbruik van waterzuiveringen en gemalen is hoog. Uit rioolwaterzuiveringsinstallaties ontsnapt een aanzienlijke hoeveelheid broeikasgassen. Tegelijkertijd levert waterbeheer ook grondstoffen op: maaisel als biomassa, slib van waterzuiveringsinstallaties, stoffen als fosfaat en andere mineralen die teruggewonnen kunnen worden. Slib levert biogas, water kan koude of warmte leveren. De omstandigheden zijn lokaal verschillend. Samenwerking en innovatie zijn sleutelbegrippen.

Essentie

- Bijdrage van waterschappen aan energietransitie en vermindering van broeikasgasemissies
- Inrichten op de toekomstige circulaire economie
- Innoveren

Met wie

- Bewoners, klanten van energie
- Vertegenwoordigers van energiebedrijven,
- Leden van energiecoöperaties
- Bedrijfsleven, lokale industrie als afnemers van energie/warmte/koude
- Onderzoekers

Concreet

- Waterschappen nemen alle maatregelen die minder kosten dan 100 euro per vermeden ton CO₂eq (CO₂-equivalent) voor zover dit niet ten koste gaat van het hergebruik van grondstoffen.
- Vermindering van energiegebruik en de opwekking van duurzame energie hebben hoge prioriteit. Daarnaast is het belangrijk dat de uitstoot van lachgas en methaan drastisch vermindert.
- Fosfaat en andere mineralen maximaal terugwinnen en daarmee voorkomen dat deze nieuw aangevoerd moeten worden.
- Alginaat, algen, biopolymeren, cellulose winnen of produceren.
- Onderzoek en toepassing van schonere en energiezuinigere zuiveringstechnieken dan de nu gangbare zuivering met terugwinning van biogas.
- Levenscyclusanalyse, de Trias Energetica, Ladder van Lansink als uitgangspunt: voorkomen is beter dan opruimen of schoner maken.
- Onderzoek naar andere terugwinroutes (stikstof, eiwitten, metalen) en het voorkomen van uitstoot van broeikasgassen (CO₂, methaan en lachgas) bij rioolwaterzuivering.
- Onderzoek en toepassing van gebruik van warmte en koude uit rioolwater en effluent, en waar dit niet tot thermische verontreiniging leidt, van oppervlakte- en grondwater.
- Ook bestaande rioolwaterzuiveringsinstallaties moeten nieuw ingericht worden om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.
- Investeren in energiebesparing en opwek van duurzame energie hebben de voorkeur boven het inkopen van duurzame energie.
- Inkoop van duurzame energie alleen als dit additioneel is, dat wil zeggen direct leidt tot nieuw opgesteld duurzaam vermogen. (Geen greenwashing)
- Duurzame energieopwekking op terreinen waterschappen.
- Dubbeltellingen van energiebesparing, duurzame energieopwekking, tonnen CO₂ reductie worden voorkomen door dit in contracten te regelen.
- Het publieke geld van waterschappen wordt niet gebruikt voor investeringen om bedrijven aan hun wettelijke verplichtingen te laten voldoen.
- Water Natuurlijk ziet graag uitgezocht of zware metalen en fosfaat uit het effluent van zuiveringen teruggewonnen kunnen worden.
- Niet alleen gemalen dienen zo snel mogelijk visveilig te worden gemaakt, Water Natuurlijk pleit ook voor het afzien van (bijna altijd visonveilige) waterkrachtcentrales, tenzij die veiligheid kan worden aangetoond (nee, tenzij).

Thema 8

Stad en platteland Iedereen waterbewust

Waterbeheer is belangrijk in de stad én op het platteland. Iedereen moet zich realiseren dat we kwetsbaar zijn voor overstromingen, vervuiling en verdroging, en dat water een cruciale rol speelt in de veiligheid van onze leefomgeving. Water Natuurlijk wil een waterbeheer dat rekening houdt met de fysieke leefomgeving van álle bevolkingsgroepen, met landbouw én natuur, milieu en landschap.

Bewoners moeten zo geïnformeerd zijn dat ze kunnen begrijpen dat investeringen in waterbeheer noodzakelijk zijn. Maar ook dat ze zelf een grote rol kunnen spelen in duurzaam waterbeheer. Stad en platteland zijn met elkaar verbonden door het water. Overloopgebieden in de landelijke omgeving zijn nodig, naast waterberging in de stad. Maar een combinatie van functies is mogelijk waar iedereen baat bij heeft: pleinen, parken, parkeergarages, recreatie- en natuurgebieden.

Essentie

- Bewustwording over de afhankelijkheid van water
- Educatie en voorlichting over eigen rol bewoners
- Stad en platteland verbinden
- Begrip en draagvlak voor maatregelen vergroten

Met wie

- Alle bewoners, van stad en platteland
- Bewoners, huiseigenaren, huurders, tuiniers en tuineigenaren
- Vertegenwoordigers van andere overheden
- Vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties
- Leerlingen, studenten en onderwijsgevenden

Concreet

- Educatie, voorlichting door waterschappen.
- Kennis van het lokale (boezem) watersysteem bevorderen.
- Voorlichting over wat niet in het riool gestort moet worden, ontkoppelen van regenwater, tegels uit tuin, zuinig met water, gebruik bestrijdingsmiddelen in de tuin.
- Educatie op scholen.
- Leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de woonomgeving verbeteren door recreatieve voorzieningen in, om en bij het water.
- Vergroening van de stad door maatregelen om wateroverlast tegen te gaan, extreme neerslag op te vangen, tijdelijk te bergen en te infiltreren.
- Vergroening van de stad door groene daken, onttregelen, water in de tuin, afkoppelen van riool.
- Natuurlijke klimaatbuffers.
- Onderzoek en maatregelen om mensen minder kwetsbaar te maken voor de gevolgen van klimaatverandering.
- Waterbeheer afgestemd op verschillende bevolkingsgroepen.

Thema 9

Economie en ecologie

Sluiten van de waterketen

Duurzaam waterbeheer betekent dat water zo doelmatig, optimaal en efficiënt mogelijk wordt benut met de geringste belasting van ons milieu.

Water wordt op vele manieren gebruikt: Het gebruik van oppervlakte- en grondwater door de land- en tuinbouw, voor de drinkwatervoorziening en in de industrie. Het is nodig om te investeren in innovaties voor het sluiten van de waterketen. Samenwerken en samen investeren in innovaties met de agrarische sector en het bedrijfsleven heeft topprioriteit.

Essentie

- Sluiten van de waterketen
- Innoveren
- Samenwerken met agrarisch bedrijfsleven, drinkwaterbedrijven en industrie

Met wie

- drinkwaterleveranciers
- agrariërs
- Ondernemers in de industrie
- Wetenschappers

Concreet

- Water Natuurlijk gaat er vanuit, dat we uiterlijk in 2027 de door onszelf gestelde doelen van de Kaderrichtlijn Water halen. We doen wat daarvoor nodig is. Doelverlaging is wat ons betreft niet aan de orde.
- Met gebruikers zoveel mogelijk sluiten van waterkringlopen b.v. bij kassen, in land- en tuinbouw, in industrie.
- Voorkomen van lozingen via het riool.
- Hergebruik van water en grondstoffen in de (proces)industrie stimuleren.
- Thermische belasting van het oppervlakte water en grondwater voorkomen en verminderen.

- De cultuur van zoutminnende en zoutresistente gewassen mogelijk maken en stimuleren.
- De CO₂-uitstoot van veengebieden verminderen (door deze natter te houden).
- Duurzaam (ecologisch) waterbeheer is noodzakelijk en urgent. Waterschappen hebben hierbij een belangrijke voorbeeldfunctie voor anderen, b.v. op het vlak van klimaatverandering / klimaatadaptatie / mitigatie en herstel van biodiversiteit.

Thema 10

Verbinding en transparantie

Het waterschap is van ons allemaal

Waterschappen zorgen voor droge voeten (watersysteem) en schoon water (waterzuivering). Water Natuurlijk vindt het ook belangrijk h oe waterschappen dat doen: door bewoners, organisaties en overheden in het gebied te betrekken bij het vinden van de beste, duurzame, oplossing, met oog voor natuur, milieu en landschap. Niet alleen bij het maken van plannen, maar ook bij de uitvoering. Het waterschap is een overheidsorgaan, en daar hoort dus publieke verantwoording bij.

Het waterschap moet verbinder van partijen zijn, met respect voor en erkenning van ieders (eigen)belang. De ambtenaren van het waterschap hebben ervaring en deskundigheid, maar inwoners, (agrarische) ondernemers en overheden hebben een eigen (maatschappelijk) belang. Op basis van gelijkwaardigheid is een goede en voor iedereen acceptabele oplossing altijd mogelijk. Daar hoort bij dat het waterschap zich verantwoordt over wat er uiteindelijk is besloten en hoe ze die besluiten uitvoert. Welke belangen zijn afgewogen en op welke manier?

Essentie

- Maatschappelijke context even belangrijk als technische kennis
- Gelijkwaardige belangen
- Gerichtheid op samenwerking
- Democratische gezindheid
- Publiek verantwoorden

Met wie

- Bewoners
- Andere vertegenwoordigers van waterschappen
- Vertegenwoordigers van belangenorganisaties
- Kenners van de wateren (natuurbeheerders, watersporters, vissers)
- Vertegenwoordigers van andere overheden

Concreet

- Water Natuurlijk betreft haar leden, organisaties en bewoners bij het werk in de fracties van de waterschappen.
- De fracties van Water Natuurlijk publiceren over hun activiteiten, beslissingen en overwegingen.
- Waterschappen publiceren uitslagen van stemmingen.
- Bestuurders zoeken actief de samenwerking met bewoners bij duurzaam waterbeheer.
- Bewoners spelen een belangrijke rol bij de monitoring van waterkwaliteit.
- De uitvoering is de toetssteen voor het beleid. Bewoners merken wat van de uitvoering niet van het beleid.
- Regels en randvoorwaarden zijn nodig, maar burgers worden zo breed mogelijk gefaciliteerd.
- Waterschappen kopen maatschappelijk verantwoord en 100% duurzaam in.
- Het grote aantal geborgde zetels en de verplichte vertegenwoordiging in het Dagelijks Bestuur van waterschappen is achterhaald en past niet bij het lijstenstelsel dat sinds 2008 bestaat. Voor een eerlijke democratische vertegenwoordiging moeten de geborgde zetels zo spoedig mogelijk opgeheven worden.
- Water Natuurlijk heeft integriteit hoog in het vaandel staan. Bestuurders en medewerkers van waterschappen en van aan de waterschappen gerelateerde organisaties zoals de Waterschapsbank, houden zich aan de geldende regels van integriteit. Ook is voor hun beloning de Balkenendenorm van toepassing.

Thema 11

Innovatie

Innovatief voor nu en de toekomst

Klimaatverandering heeft grote gevolgen: voor onze eigen veiligheid en gezondheid en die van de flora en fauna. Om duurzaam te zijn, zijn innovatieve methoden om waterveiligheid te garanderen noodzakelijk. En omdat het klimaat niet bij de grens stopt, vraagt dat om (internationale) samenwerking.

Samenwerking is nodig om de effecten van klimaatverandering te verkleinen. In steden en dorpen bestaat het risico van hittestress: hoge temperaturen die gevaarlijk kunnen zijn voor de gezondheid van de inwoners. Het waterschap kan samen met inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden maatregelen treffen.

Innovatie is daarbij een sleutelbegrip. Duurzaam waterbeheer vraagt nieuwe oplossingen voor nieuwe problemen, zoals de klimaatverandering, en experimenteren hoort er bij. Zowel qua techniek, financiering, samenwerkingsvormen (bestuurlijk) en verantwoordelijkheidsverdeling. Op grote én kleine schaal.

Essentie

- Innovatie
- Duurzaamheid
- Internationaal

Met wie

- Inwoners, buurtbewoners, tuineigenaren
- Vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties
- Groen- en parkbeheerders
- Vertegenwoordigers van natuur- en milieuorganisaties
- Vertegenwoordigers van andere waterschappen
- Onderzoekers
- Ondernemers, kunstenaars

Concreet

- Natuurlijke klimaatbuffers (oasen) in steden aanleggen en beheren
- Ook kleinschalige oplossingen onderzoeken (zuivering door rietvelden in woonwijken), alternatieve sanitatie (inzameling en verwerking van afvalwater), wijken los van het riool, gebruik van grijs water etc.
- Samenwerken met gemeenten wat betreft riolering.
- Bewoners stimuleren stenen uit de tuin te halen en te ontkoppelen van het riool.
- Ook nationaal en internationaal de samenwerking zoeken en van elkaar leren.

Natuur

Stem Water Natuurlijk